

Strokovna razprava

GDK: 64/68(497.4)«2008«

Poslovanje gozdarskih družb v letu 2008

Operation of Forestry Companies in the Year 2008

Jože STERLE¹

Izvleček:

Sterle, J.: Poslovanje gozdarskih družb v letu 2008. Gozdarski vestnik, 68/2010, št. 1. V slovenščini z izvlečkom v angleščini, cit. lit. 8. Prevod Breda Misja, jezikovni pregled slovenskega besedila Marjetka Šivic.

Slovensko gozdarstvo tudi v letu 2008 ni uresničilo poseka v obsegu, kot ga dovoljujejo gozdnogospodarski načrti. Neposekanih je ostalo več kot milijon kubičnih metrov lesa. Težave so v zasebnem sektorju, v državnih gozdovih pa je sečnja opravljena v skladu z dinamiko načrtov.

Kazalniki poslovanja gozdarskih družb kažejo negativne težnje, ki so slabši kot velja za povprečje države. V poslovanju je bistveno slabša lesna industrija, ki je leta 2008 prikazala neto izgubo. Njena dodana vrednost je 2/3 manjša od državnega povprečja in več kot dvakrat zaostaja za primerljivimi podjetji iz sosednje Avstrije. Za lesarsko panogo velja, da je zadnji trenutek za ustrezno prestrukturiranje ali pa je poslednji vlak morda že odpeljal.

V gozdarskih družbah se je dobiček zmanjšal za 40 %, izguba pa se je povečala skoraj desetkrat.

Za celotno gospodarstvo države velja, da so se plače večale hitreje kot produktivnost oziroma dodana vrednost. Zadnjič se je to zgodilo leta 2005. V gozdarstvu je ta razkorak še večji. Tako je ponovno potrjena trditev GZS iz bele knjige, da so najnižje plače premajhne za preživetje, vendar prevelike glede na ustvarjeno dodano vrednost.

Ključne besede: kazalniki, dodana vrednost, produktivnost, izguba, dobiček, gozdarske gospodarske družbe, Slovenija

Abstract:

Sterle, J.: Operation of Forestry Companies in the Year 2008. Gozdarski vestnik (Professional Journal of Forestry), 68/2010, vol. 1. In Slovenian, abstract in English. Translated by Breda Misja, proofreading of the Slovenian text Marjetka Šivic.

Also in 2009 Slovenian forestry didn't realize all felling that was allowed by forest management plans. More than one million cubic meters of timber were not cut down. The main problem is the private sector. In state forests the felling was realized in accordance with forest management plans.

Economic indicators and ratios are showing negative trends, which are worse than the average in the state. Essentially weaker in management is wood processing industry, which showed loss in year 2008. Its added value is under 2/3 state average and more than two times lower than similar firms in neighbor country Austria. For wood processing industry is now the last time for reconstruction its technology and know-how. The earn (profit) in forest companies is reduced for 40 %, the loss is bigger for ten times. The fact is that the loans in the state economy were increased faster than the productivity or added value. Similar situation was last time in year 2005. In forestry is this difference even bigger.

The situation confirms the theory the white book of Chamber of commerce and industry of Slovenia that the lowest loans are too small for survival but too large considering of added values.

Key words: indicator, ration, added value, productivity, loss, earn.

1 UVOD

Okolje, v katerem poslujejo gozdarske družbe, je že desetletje in dlje obremenjeno s konstantnimi težavami. Državni in zasebni sektor se med seboj zelo razlikujeta. Vsem drugim težavam sta se leta 2008 pridružili še globalna finančna in gospodarska kriza, ki sta prizadeli tudi gozdarske družbe.

Leta 2008 je bil v slovenskih gozdovih evidentiran posek 3.426.372 m³ bruto lesne mase, od tega 2.055.341 m³ iglavcev in 1.372.031 m³ listavcev,

kar je za 5,7 % več kot prejšnje leto. Evidentirani posek znaša 70 % možnega poseka glede na gozdnogospodarske načrte, kjer ni evidentiran nedovoljeni posek, ki ga je po nekaterih ocenah precej. Posek v državnih gozdovih je bil opravljen po načrtih, posek v zasebnih gozdovih pa je precej manjši od možnega.

¹ J. S., univ. dipl. inž. gozd.; direktor Združenja za gozdarstvo pri GZS

Čeprav se je možni posek od leta 1994 povečal kar za 57 % in trenutno znaša 4.930.176 m³, nekateri gozdarski strokovnjaki ocenjujejo, da bi bilo mogoče in tudi potrebno več sekati v državnem sektorju, zlasti v jelovo-bukovih gozdovih visokega Krasa. Na omenjenem območju je drevje prestaro, velikih dimenzij in po nekaterih ocenah se že manjša vrednostni prirastek. Na trgu jelova hlodovina dosega pomembno nižjo ceno kot hlodovina smreke, v naboru končnih proizvodov je njena uporabnost bistveno manjša.

Tako po nekaterih ocenah prihajamo v absurdno situacijo, da v zasebnem sektorju za milijon in več kubičnih metrov ne dosegamo gozdno-gospodarskih načrtov, v državnem sektorju pa so slednji omejitveni dejavnik. Res pa je, da se tudi v državnih gozdovih etati v povprečju večajo z vsako obnovo načrtov.

2 GLAVNI POUČENI POSLOVANJA GOSPODARSKIH DRUŽB V SLOVENIJI V LETU 2008

Svetovna finančna kriza je zelo prizadela finančni in realni sektor tudi v Evropi. Slovenija je leta 2008 dosegla 3,5-odstotno gospodarsko rast, za polovico nižjo kot leta 2007. Leto 2008 je zaznamovala izjemno visoka rast cen na svetovnih trgih surovin (nafta, hrana, druge surovine), katerih cene so se na globalni ravni zvišale, tudi v Sloveniji. Po avgustu 2008, ko so se cene na svetovnih trgih surovin začele umirjati, se je inflacija zmanjševala tudi v Sloveniji - v vsem letu je bila v povprečju 5,7-odstotna, decembra pa na medletni ravni 2,1-odstotna.

V slovenskem gospodarstvu imajo še vedno velik pomen gospodarske družbe, ki ustvarjajo večino BDP in DV (dodane vrednosti) slovenskega gospodarstva. Med njimi polovico čistih prihodkov ustvarijo velike družbe, je pa v zadnjih letih zaznati težnje povečevanja števila mikro- in majhnih podjetij ter tudi samostojnih podjetnikov posameznikov, kjer je zaposlenih vse več oseb. V slovenskem gospodarstvu imajo še vedno pomemben delež predelovalne dejavnosti.

Leta 2008 so gospodarske družbe ustvarile za 10,3 odstotka več prihodkov¹ in za 14 odstotkov več odhodkov kot leto prej, družbe iz predelo-

valnih dejavnosti pa za 3 odstotka več prihodkov in za 5,2 odstotka več odhodkov. Turbulentno okolje v mednarodnem okolju in v Sloveniji ter poglobitev finančne krize v drugi polovici leta 2008 sta se odrazila na finančnem poslovanju družb. Če so družbe leta 2007 - delno kot odraz napihnjenega t. i. borznega balona - zabeležile velike rasti finančnih prihodkov, so leta 2008 zaradi manjših prihodkov iz deležev (dividende, deleži v dobičku ...) izkazale manjše finančne prihodke (le za 2,7 %) in občutno večje finančne odhodke (za 107,4 %) zaradi oslabitev in odpisov finančnih naložb. Tako se je družbam zaradi velikih padcev borznih indeksov precej poslabšal finančni položaj. Leto 2008 bo tako zaznamovano v luči borznega zloma.

Položaj oz. poslovni izid 13.097 izvoznikov, 2 kjer je bilo leta 2008 70,8 odstotka vseh zaposlenih in ustvarjenih za 9,6 odstotka več čistih prihodkov na tujem trgu, se v zadnjih petih letih povečuje v povprečju za 15 odstotkov in je tudi leta 2008 prispeval k pozitivnemu poslovanju gospodarstva. V Sloveniji je leta 2008 delež izvoza (blaga in storitev) v celotnih prihodkih družb znašal 28,1 odstotka in v predelovalnih dejavnostih 60,3 odstotka. Med izvoznimi družbami imajo velik pomen velika podjetja, saj ustvarjajo 2/3 vseh prihodkov na tujih trgih, čeprav prihaja do izraza tudi vse več mikro- in majhnih podjetij, ki ustvarjajo prihodke tudi zunaj slovenskega prostora. V predelovalnih dejavnostih je bilo na tujih trgih 3.035 družb - izvoznikov. Med njimi so bile najbolj izvozno usmerjene družbe s področja proizvodnje farmacevtskih surovin in preparatov, proizvodnje motornih vozil, prikolic in polprikolic ter proizvajalci drugih vozil in plovil.

Lani je **čisti dobiček** izkazalo 34.339 družb, ki so skupaj ustvarile za 17,2 odstotka manj čistega dobička. Po rasti čistega dobička izstopajo gospodarske družbe iz javnega sektorja, med storitvenimi dejavnostmi pa M-Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti. Zaskrbljujoč je podatek, da je leta 2008 kar 29,7 odstotka vseh družb oz. 15.421 družb izkazalo **čisto izgubo**, ki je bila glede na leto 2007 kar za 175 odstotkov večja. Družbe z izgubo so skupaj zaposlovale 90.901 delavcev ali 17,8 odstotka vseh

² Izvoznik - če je leta 2008 zabeležil čisti prihodek od prodaje na tujem trgu.

¹ Ne vključujejo sprememb vrednosti zalog.

Sterle, J.: Poslovanje gozdarskih družb v letu 2008

Preglednica 1: Glavni kazalniki poslovanja vseh gospodarskih družb v Sloveniji leta 2008

Kazalniki	število	Indeks 08/07
Povprečno število zaposlenih po delovnih urah	510.754	103,9
Kazalniki	Vrednost v mio EUR	Indeks 08/07
Prihodki (ne vključujejo sprememb vrednosti zalog)	84.861	110,3
Čisti prihodki od prodaje	80.239	110,6
Čisti prih. od prodaje na domačem trgu	56.374	111,0
Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu	23.864	109,6
Finančni prihodki	2.573	102,7
Odhodki	83.248	114,0
Poslovni odhodki	79.153	111,5
Stroški blaga, materiala in storitev	63.642	111,8
Stroški dela	10.918	109,9
Stroški plač	7.910	111,7
Finančni odhodki	3.915	207,4
Čisti dobiček	3.360	82,8
Čista izguba	1.704	275,1
Dodana vrednost (DV)	18.019	107,9
Kazalniki	Vrednost v EUR	Indeks 08/07
DV na zaposlenega v EUR (dodana vred./povprečno število zaposlenih)	35.279	103,8
Stroški dela na zaposlenega v EUR (str. dela/povprečno število zaposlenih)	21.374	105,8
Plače na zaposlenega v EUR (stroški plač/povprečno število zaposlenih)	15.486	107,5
Kazalniki	Delež v %	Indeks 08/07
Delež stroškov dela (stroški dela/odhodki)	13,1 %	96,4
Dejanska davčna stopnja dobička (davek/celotni dobiček)	18,3 %	98,0
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (stroški dela/dodana vrednost)	60,6 %	101,8
Kazalniki	Koeficient	Indeks 08/07
Celotna gospodarnost (prihodki/odhodki)	1,019	96,8
Dobičkonosnost kapitala (neto dobiček/kapital) - ROE	0,046	46,5
Dobičkonosnost sredstev (neto dobiček/sredstva) - ROA	0,016	43,6

zaposlenih. Največ družb z izgubo je bilo zabeleženih v trgovinskih dejavnostih (4.002 družb), največji delež (36,8%) čiste izgube pa so ustvarile finančne in zavarovalniške dejavnosti. **Poslovni izid**, izražen kot neto čisti dobiček gospodarskih družb, je bil leta 2008 že v senci finančne krize, saj ga je bilo evidentiranega za 51,8 odstotka manj glede na leto 2007. Poslovni izid predelovalnih dejavnosti pa je bil v povprečju še slabši.

Dodana vrednost na zaposlenega, kot eno izmed priporočenih meril produktivnosti dela, je bila v Sloveniji leta 2008 nominalno za 3,8 odstotka

večja kot leto prej, realno pa za 1,8 odstotka manjša. V povprečju je bilo na zaposlenega ustvarjenih 35.279 evrov dodane vrednosti. V predelovalnih dejavnostih je ta kazalnik znašal 32.003 evrov in se je nominalno povečal za 1,5 odstotka, realno pa štiri odstotke manj glede na leto 2007. V primerjavi z državami članicami Evropske unije (razpoložljivi podatki za leto 2006) se slovenske družbe v predelovalnih dejavnostih po višini dodane vrednosti na zaposlenega uvrščajo relativno nizko, saj le osem držav EU zaostaja za nami. Za slovensko konkurenčnost tudi ni spodbuden

podatek, da je manj kot 30 tisoč evrov dodane vrednosti na zaposlenega ustvarila kar polovica vseh gospodarskih družb v Sloveniji. Le-te so zaposlovale 60 odstotkov vseh zaposlenih (306.440 oseb) in hkrati izkazale za 630 milijonov evrov čiste izgube. Kaj to pomeni za slovenski razvoj? Nakazuje pomembnost izdelkov in storitev z visoko dodano vrednostjo in vlaganj v raziskave in razvoj, kar bi lahko neposredno prineslo dolgoročne koristi in povečalo produktivnost naših podjetij in slovenskega gospodarstva v celoti. Le podjetja z bistveno višjo dodano vrednostjo na zaposlenega se bodo lahko dolgoročno obdržala na konkurenčnih trgih.

Nevarnost za konkurenčnost slovenskega gospodarstva je, da kaže, da tudi rast plač prehitava rast produktivnosti, ki so jo družbe v povprečju zabeležile za leto 2008. Nazadnje je rast plač prehitela rast produktivnosti leta 2005. V gospodarskih družbah je bila **rast plač na zaposlenega** nominalno 7,5-odstotna in realno 1,7-odstotna. Razlika med nominalnima stopnjama rasti (DV in plače na zaposlenega) pokaže, da je leta 2008 rast produktivnosti zaostajala za rastjo plač kar za 3,7 odstotne točke, kar pa je že zaskrbljujoče za položaj podjetij in dolgoročno konkurenčnost našega gospodarstva. V predelovalnih dejavnostih je bila razlika med nominalnima stopnjama rasti še nekoliko višja - za 6,5 odstotne točke.

V slovenskem prostoru še vedno več kot dobro polovico ustvarjene **dodane vrednosti obremenimo s stroški dela**. Leta 2008 so družbe za stroške dela namenile 60,6 odstotka ustvarjene dodane vrednosti, predelovalne dejavnosti pa še nekaj več - 62,9 odstotka.

Ko je bila nominalna davčna stopnja³ za leto 2008 22-odstotna, je bila **efektivna oz. dejanska davčna stopnja**⁴ za gospodarske družbe

3 Nominalna stopnja davka je bila za leto 2006 25 %, za l. 2007 23 %, za l. 2008 pa 22 %.

4 Zaradi davčnih olajšav in morebitnih negativnih davkov (npr. subvencij) ter načina izračuna davčnega izkaza se nominalna stopnja davka na dobiček (22 % za leto 2008) razlikuje od dejanske oz. efektivne davčne stopnje. Efektivna davčna stopnja se zaradi navedenih dejavnikov lahko zelo razlikuje od dejanske v posameznih podjetjih, ki je praviloma nižja od nominalne. Dejanska davčna stopnja dobička pokaže, kakšna je bila obremenjenost podjetja z davkom od dobička v prejšnjem letu.

18,3-odstotna, za predelovalne dejavnosti pa 20-odstotna.

Izračuni **kazalnikov poslovanja** ob manjši konjunkturi že odražajo tudi poslabšanje nekaterih finančnih kazalnikov. Ob še izkazanih rasteh kazalnikov produktivnosti in dohodkovnosti družb leta 2008 (stroški dela, plače, dodana vrednost na zaposlenega) so se že precej poslabšali čisti poslovni izid in kazalniki financiranja (finančna neodvisnost, kratkoročni koeficient, koeficient zadolženosti), gospodarnosti, donosnosti (dobičkonosnost prodaje, kapitala, sredstev).

Vir: KAPOS GZS 2008, glede na podatke AJ PES - podatkovna baza letnih poročil.

3 POSLOVANJE GOZDARSKIH DRUŽB V LETU 2008

V Sloveniji imajo med gozdarskimi družbami še vedno pretežni tržni delež koncesionarji. Slednji prednjačijo po realiziranem prihodku pa tudi po številu zaposlenih. Nekaj koncesionarjev se ukvarja tudi s primarno predelavo lesa, energetiko in drugimi dejavnostmi. Ker imajo vsi koncesionarji gozdarstvo še vedno registrirano kot glavno dejavnost, je podoba na nivoju države nekoliko zamegljena. Z drugimi besedami to pomeni, da je realizacija prihodkov iz naslova gozdarstva kar precej manjša, kot jo prikazuje statistika. Na hitro lahko ocenimo, da je vsaj tretjina vseh prihodkov iz naslova drugih dejavnosti. Razlogi, da so se določena podjetja usmerila v druge dejavnosti, so različni.

Nekateri so se s primarno predelavo začeli ukvarjati, da bi zaščitili svoje terjatve do lesne industrije, ki ni bila več sposobna plačevati svojih obveznosti do dobaviteljev. Drugi so v različnih dejavnostih videli večjo možnost rasti, ki je v gozdarstvu majhna tudi zaradi omejenega surovinskega trga, velike razdrobljenosti posesti in nizko realiziranih etatov v zasebnem sektorju, ki je prevladujoč. Nekatere od družb so že kapitalsko povezane med seboj. Kako bo potekal razvoj takih največjih gozdarskih družb, je trenutno še težko predvideti, saj je to odvisno od vrste dejavnikov. Prav gotovo pa so to družbe, ki bodo tudi v prihodnje ključni igralci na majhnem in relativno zaprtom slovenskem gozdarskem tržišču.

Sterle, J.: Poslovanje gozdarskih družb v letu 2008

Preglednica 2: Glavni kazalniki poslovanja gozdarskih družb v Sloveniji leta 2008

		Skupaj	Velike	Srednje	Majhne	Mikro
02 - Gozdarstvo	Št. družb	70	6	2	6	56
	Prihodki (v EUR)	158.657.546	94.408.495	25.800.196	18.821.014	19.627.841
	Zaposleni	1.609	777	298	270	264

KAZALNIKI			Januar- december 2008 (v EUR)	Indeks 08/07
1	Prihodki (ne vključujejo sprememb vrednosti zalog)	110+123+124+125+153+178	158.657.546	104,8
1.1	Kosmati donos od poslovanja	126	156.677.603	107,3
1.1.1	Čisti prihodki od prodaje	110	152.333.193	108,8
1.1.11	Čisti prih. od prodaje na domačem trgu	111	101.685.523	108,4
1.1.1.2	Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu	115+118	50.647.670	109,8
1.2	Finančni prihodki	153	1.881.204	22,8
1.2.1	Finančni prihodki iz deležev	155	955.047	13,3
1.2.2	Finančni prih. iz danih posojil in poslovnih terjatev	160+163	926.157	89,7
1.3	Drugi prihodki	178	882.745	105,8
2	Odhodki	127+166+181	154.790.243	108,4
2.1	Poslovni odhodki	127	151.914.607	109,9
2.1.1	Stroški blaga, materiala in storitev	128	103.007.144	111,7
2.1.2	Stroški dela	139	37.397.872	107,7
2.1.2.1	Stroški plač	140	26.465.197	108,5
2.1.3	Odpisi vrednosti	144	9.754.898	110,1
2.1.3.1	Amortizacija	145	9.178.959	113,3
2.2	Finančni odhodki	166	2.100.128	55,1
2.2.1	Finančni odhodki za obresti	167	1.427.346	147,9
2.3	Drugi odhodki	181	775.508	108,5
3	Celotni dobiček	182	7.585.547	60,3
3.1	Dobiček pred davki in obrestmi (EBIT)	186+184+185+167	8.993.840	66,3
3.2	Dobiček pred davki, obrestmi in amortizacijo (EBDIT)	186+184+185+167+145	18.172.799	83,9
3.3	Davek iz dobička	184	1.382.586	44,9
3.3.1.	Odloženi davki	185	-11.399	34,0
3.4	Čisti dobiček	186	6.195.307	64,9
4	Celotna izguba	183	2.934.238	983,3
4.1	Čista izguba	187	2.915.185	950,9
5	Sredstva	001	141.737.284	107,7
5.1	Dolgoročna sredstva	002	76.676.234	101,2

Sterle, J.: Poslovanje gozdarskih družb v letu 2008

5.1.1	Neopredmetena dolgoročna sredstva in dolgoročne AČR	003	1.834.153	98,5
5.1.2	Opredmetena osnovna sredstva	010	61.079.637	106,4
5.1.3.	Naložbene nepremičnine	018	1.396.502	98,2
5.1.4.	Dolgoročne finančne naložbe	019	11.564.721	83,7
5.2	Kratkoročna sredstva	032	63.614.319	114,7
5.2.1	Zaloge	034	12.122.177	106,8
6	Obveznosti do virov sredstev	055	141.737.284	107,7
6.1	Kapital	056	80.195.843	100,0
6.2	Dolgoročne obveznosti	075	11.299.906	116,9
6.3	Kratkoročne obveznosti	085	45.989.718	119,7
7	Povp. št. zaposlenih po del. urah (celo št.)	188	1.609	100,7
8	Dodana vrednost (DV)	126-128-148	51.915.766	101,1
9l)	Neto čisti dobiček/ izguba	186-187	3.280.122	35,5

			Koeficient oz.vrednost v EUR	Indeks 08/07
KAZ 1 ^{A)}	Finančna neodvisnost (kapital/sredstva)	056/001	0,566	92,9
KAZ 2 ^{A)}	Kratkoročni koeficient(kratkoročna sredstva / kratkoroč. obveznosti)	032/085	1,383	95,8
KAZ 3	Razmerje kratkoročnih poslovnih terjatev in obveznosti (kratkor. poslovne terjatve/kratkor. posl. obveznosti)	048/093	2,076	94,5
KAZ 4 ^{A)}	Finančne naložbe v sredstvih (dolg. in krat. finančne naložbe/sredstva)	(019+040)/001	0,178	96,6
KAZ 5 ^{A)}	Delež opredmetenih osnov. sred. (opr. osn. sred./sredstva)	010/001	0,431	98,8
KAZ 6 ^{A)}	Delež zalog v sredstvih (zaloge/sredstva)	034/001	0,086	99,2
KAZ 7 ^{E)}	Koeficient zadolženosti (finančne in poslovne obveznosti/obveznosti do virov sred.)	(075+085)/055	0,404	110,7
KAZ 8 ^{E)}	Delež neto dolga(neto dolg/obveznosti do virov sredstev)	((075+085)-(027+048)-019-040-052)/055	-0,046	55,3
KAZ 9	Celotna gospodarnost (prihodki/odhodki)	(110+123+124+125+153+178)/(127+166+181)	1,025	96,7
KAZ 10 ^{D)}	Dobičkonosnost prodaje(dobiček iz poslovanja/čisti prihodki iz prodaje) - PM	151/110	0,044	74,3
KAZ 11 ^{D)}	Dobičkonosnost kapitala - ROE (neto dobiček/kapital)	(186-187)/056	0,041	35,5

Sterle, J.: Poslovanje gozdarskih družb v letu 2008

KAZ 12 ^{d)}	Dobičkonosnost sredstev - ROA (neto dobiček/sredstva)	(186-187)/001	0,023	33,0
KAZ 13	Prihodki na zaposlenega v EUR (prihodki/povp. št. zap.)	(110+123+124+125+153+178)/188	98.597	104,1
KAZ 14 ^{e)}	Stroški dela na zaposlenega v EUR (str. dela/povpr. število zaposlenih)	139/188	23.241	106,9
KAZ 15	Plače na zaposlenega v EUR (stroški plač/povpr. število zaposlenih)	140/188	16.447	107,7
KAZ 16	Čisti dobiček na zaposlenega v EUR (čisti dobiček/povpr. število zaposlenih)	186/188	3.850	64,4
KAZ 17 ^{e)}	Čista izguba na zaposlenega v EUR (čista izguba/povpr. število zaposlenih)	187/188	1.812	944,3
KAZ 18 ^{e)}	DV na zaposlenega v EUR (dodana vred./povp. število zaposlenih)	(126-128-148)/188	32.263	100,4
KAZ 19	Dolgoročna sredstva na zap. v EUR (dolgoročna sredstva/povp. št. zap.)	002/188	47.650	100,5
KAZ 20	Delež prodaje na tujih trgih (čisti prih. iz prodaje na tuj. trgih /prihodki)	(115+118)/110+123+124+125+153+178)	0,319	104,7
KAZ 21	Delež denarnega toka iz poslovanja v prihodkih (amort. in dobiček, zmanjšan za izg./prihodki)	(145+186-187)/(126+153+178)	0,078	69,8
KAZ 22	Delež amortizacije (amortizacija/ odhodki)	145/(127+166+181)	0,059	104,5
KAZ 23 ^{e)}	Delež stroškov dela (stroški dela/odhodki)	139/(127+166+181)	0,242	99,3
KAZ 24	Dejanska davčna stopnja dobička (davek/celotni dobiček)	184/182	0,182	74,5
KAZ 25 ^{e)}	Delež stroškov dela v dodani vrednosti (stroški dela/dodana vrednost)	139/(126-128-148)	0,720	106,5

3.1 število družb in zaposleni

V Sloveniji je leta 2008 poslovalo 70 gozdarskih družb, od tega šest velikih, dve srednje veliki, šest majhnih in 56 mikrodružb. Skupaj so zaposlovale v povprečju 1.609 delavcev, od tega velike in srednje 67 %, preostanek pa majhne in mikrodružbe. Ob tem velja podobna ugotovitev kot za celotno slovensko gospodarstvo, in sicer, da velike družbe še vedno zaposlujejo največ delavcev. Za Slovenijo velja, da omenjene družbe zaposlujejo 42 % zaposlenih, v gozdarstvu pa je ta odstotek še večji, saj dosega kar 48 % vseh zaposlenih v panogi.

3.2 Prihodki

Leta 2008 so se prihodki nominalno povečali za nekaj manj kot 5 %. Poslovni prihodki so se

nominalno povečali za 8,8 %. Večina prodaje je bila realizirana na domačem trgu (66 %), dobra tretjina pa na zunanjih trgih. Opazen je izrazit padeč finančnih prihodkov, in sicer kar za okroglih 77 %. Na območju celotnega gospodarstva Slovenije je bila zabeležena nominalna rast finančnih prihodkov na nivoju 2,7 %.

3.3 Odhodki

Leta 2008 so se odhodki povečali za 8,4 %. V odhodkih so imeli največji delež poslovni odhodki, in sicer kar 98 %, kar je nekaj več kot velja za povprečje celotne države (95,1 %). Stroški blaga materiala in storitev so se povečali za 11,7 %, stroški dela za 7,7 % in stroški plač za 8,5 %.

Ob 5,7 %-odstotni povprečni letni inflaciji in 2,1-% inflaciji na medletni ravni (december

07-december 08) je rast vseh stroškov ne le nominalna, temveč tudi realna.

3.4 Poslovni izid

Leta 2008 je panoga kot celota pridelala 6.195.307 evrov čistega dobička. Praktično vse velike in srednje družbe (razen ene) so izkazale večje ali manjše dobičke. Dobiček pred davki (EBIT) je znašal 8.993.840 evrov. Naslednja kategorija, to je dobiček pred davki, obrestmi in amortizacijo (EBDIT), je bila 18.172.799 evrov.

V primerjavi z letom 2007 je bil čisti dobiček manjši za skoraj 40 %, kar je bistveno večji padec, kot je povprečje države (17 %). Izguba je večja skoraj za 10-krat, večinoma pa izhaja iz velike družbe, ki večji del svojih prihodkov pridobi iz drugih dejavnosti, zlasti iz lesne industrije, kar nakazuje izredno težavno situacijo lesarstva v Sloveniji.

3.5 Izbrani kazalniki poslovanja gozdarskih družb v letu 2008

Uspešnost poslovanja posamezne družbe, dejavnosti, regije poleg ustvarjenega dobička kaže še vrsta finančnih kazalnikov, ki dopolnjujejo in kakovostno izboljšujejo povednost samega poslovnega izida, torej dobička ali izgube. Med njimi je gotovo vodilni kazalnik dodana vrednost, ki kaže, koliko vrednosti je posamezna družba, dejavnost ali regija v določenem obdobju »dodala« s svojo dejavnostjo.

V gozdarstvu so leta 2008 vse gozdarske družbe ustvarile 51.915.766 evrov dodane vrednosti, kar je nominalno 1,1 %, več, realno pa 4,6 % manj kot leta 2007.

3.6 Produktivnost in stroški dela v gozdarstvu

Letna poročila o poslovanju gospodarskih družb omogočajo tudi razmeroma podrobno analizo poslovanja glede **stroškov dela** ter enega od morebitnih izračunov za ugotavljanje gibanja **produktivnosti dela**.

Leta 2008 se je produktivnost dela v gozdarstvu, izračunana kot dodana vrednost na zaposlenega (znašala je 32.263 evrov), nominalno povečala za 0,4 odstotka, realno pa znižala za več kot 5 odstotkov. Rast plač na zaposlenega je bila nomi-

nalno 7,7-odstotna in realno 2-odstotna. Po tem izračunu razlika med nominalnima stopnjama rasti pokaže, da je leta 2008 rast produktivnosti zaostajala za rastjo plač kar za 7,3 (3,7 na nivoju države) odstotne točke, kar pomeni nevarnost za konkurenčnost slovenskega gozdarstva.

V gozdarstvu so leta 2008 delodajalci v povprečju na zaposlenega namenili za stroške dela 23.241 evrov, kar je za 6,9 odstotka več kot leta 2007.

Po izračunih iz letnih poročil gozdarskih družb je leta 2008 delež stroškov dela v vseh odhodkih znašal 24 odstotkov, kar je še enkrat več kot povprečje države in kaže na delovno intenzivnost panoge. Iz istega razloga je razmeroma velik tudi delež obremenjenosti dodane vrednosti s plačno maso (50 %).

3.7 Kazalniki uspešnosti poslovanja gozdarstva

Koeficient finančne (ne)odvisnosti ali povprečni koeficient kapitalne pokritosti sredstev gozdarskih družb je bil 0,566. V primerjavi z letom prej se je finančna neodvisnost družb poslabšala za 7 odstotkov. Podjetja s stabilnim, dobro predvidljivim poslovanjem lahko varneje uporabljajo več dolžniških virov kot podjetja, ki poslujejo z veliko negotovostjo, hitrimi spremembami pri proizvodih ter velikim deležem neopredmetenih sredstev, ki povečujejo njihovo poslovno tveganje.

Leta 2008 je povprečni **kratkoročni koeficient** (kratkoročna sredstva/kratkoročne obveznosti) gozdarske dejavnosti znašal 1,38, kar je manj od teoretično »sprejemljive« vrednosti (okoli 2,000). V primerjavi z letom prej se je kratkoročni koeficient gospodarskih družb poslabšal za 4 odstotke.

Lani so gospodarske družbe v gozdarski dejavnosti v povprečju dosegle **koeficient zadolženosti** 0,40, kar pomeni, da so 40 odstotkov sredstev financirale z dolgovi. V povprečju je bilo v gozdarstvu dolžniško financiranje sredstev manjše od povprečja vseh gospodarskih družb v Sloveniji. V primerjavi z letom prej se je poslabšal koeficient zadolženosti gozdarskih družb, saj je bil ta koeficient za 10,7 odstotka višji.

Celotna gospodarnost - povprečna vrednost koeficienta 1,025 v gozdarstvu pokaže, da so bili leta 2008 prihodki večji od odhodkov, vendar pa

se je ta koeficient glede na leto 2007 poslabšal za 3,3 odstotka.

Dobičkonosnost prodaje - PM: Leta 2008 so gospodarske družbe v gozdarstvu v povprečju na enoto prihodka od prodaje ustvarile 0,044 enote dobička, kar je za 25,7 odstotka slabše kot leta 2007.

Leta 2008 je bila povprečna **dobičkonosnost kapitala - ROE** gozdarstva 0,01, kar pomeni, da je bilo na enoto kapitala ustvarjenega za 0,041 enote dobička. V primerjavi z letom prej je to kar za 64,5 odstotka manj.

Leta 2008 je bila povprečna **dobičkonosnost sredstev - ROA** v gozdarstvu 0,023 in se je v primerjavi z letom 2007 poslabšala kar za 67 odstotkov. Na enoto kapitala je bilo tako ustvarjenega za 0,023 enote dobička.

4 STANJE LESNOPREDELOVALNEGA SEKTORJA V LETU 2008

Podatki že več let kažejo slabo konkurenčnost slovenske lesnopredelovalne panoge, a je konjunktura zadnjih let ublažila negativne učinke. S prehodom v recesijo pa je slaba konkurenčnost povzročila multiplicirane negativne učinke, ki se kažejo predvsem v izjemno hitrem zmanjševanju delovnih mest.

O vzrokih je bilo že veliko napisano in realnost jih (žal) potrjuje. Dejstvo je, da sta torej več kot 60 % apreciacija tolarja in previsoka obdavčitev plač iz panoge izvlekli preveč akumulacije. Na tak način je panoga s tem financirala javni sektor (pokojnine itn.) bolj, kot je bilo še vzdržno, in se zato preveč izčrpala. Posledično je premalo vlagala v razvoj, kar pa na dolgi rok vedno vodi v slabšanje konkurenčnosti, čemur sledi krčenje proizvodnje ali celo propad panoge.

Za leto 2008 je zaključne račune oddalo **867 lesnopredelovalnih družb (C16 + 31)**, v katerih je bilo **16.997 zaposlenih** (leta 2007 jih je bilo 19.009). V strukturi se je leta 2008 v primerjavi z letom 2007 delež družb C16 + 31 po številu zmanjšal za 0,1 odstotno točko. Delež zaposlenih v takih družbah pa se je glede na leto poprej v strukturi zmanjšal za 0,5 odstotne točke (leta 2007 je za C16 + 31 znašal delež 3,8 %).

Prihodki v lesnopredelovalni panogi so znašali 1.191 mio evrov, **odhodki** pa 1.209 mio evrov, kar je ustvarilo 28,1 mio evrov **čiste izgube** in 21,3 mio evrov **čistega dobička**. To pomeni negativen rezultat iz poslovanja v višini 6,8 mio evrov **neto čistega dobička/izgube** oz. za 3,9 krat manj kot leta 2007 (26,7 mio evrov).

Čisti prihodki od prodaje na domačem trgu so se v dejavnosti obdelave in predelave lesa povečali za 10,9 %, v proizvodnji pohištva pa glede na prejšnje leto za 0,2 %. **Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu** so se v obdelavi in predelavi lesa povečali za 1,3 %, v proizvodnji pohištva pa zmanjšali za 10,3 %. V celoti so se čisti prihodki iz prodaje lesnopredelovalne panoge povečali za 0,8 % glede na prejšnje leto.

Na splošno je področje obdelave in predelave lesa utrpelo večji padec dobičkov od proizvodnje pohištva, predvsem zaradi poslovnega rezultata v podpodročju 16.230, stavbno mizarstvo in tesarstvo. Gledano absolutno pa je proizvodnja pohištva prispevala kar 60 % celotne neto izgube. Lahko zaključimo, da so poslovni rezultati glede na prejšnje leto veliko slabši, kar je odraz svetovne gospodarske krize, začete v drugi polovici leta 2008.

Primarni del (obdelava in predelava lesa) je zaključil poslovno leto z neto čisto izgubo v višini 2,7 mio evrov, lani pa z neto čistim dobičkom v višini 20,7 mio evrov. **Proizvodnja pohištva** je poslovno leto 2008 zaključila z neto čisto izgubo v višini 4,1 mio evrov (leto prej pa z neto čistim dobičkom 6,1 mio evrov).

Leta 2008 sta zabeležili **neto čisti dobiček** v lesnopredelovalni panogi le podpodročji 16.230, stavbno mizarstvo in tesarstvo, v višini 3,5 mio evrov, ter 31.010, proizv. dr. poh. za posl. in prod. Prostore, v višini 2,7 mio evrov. Največjo **neto čisto izgubo** sta beležili podpodročji 16.290, proizv. drugih izd. iz lesa, plute, slame, v višini 4.1 mio evrov in 31.020, proizv. kuhinjskega pohištva, v višini 3,8 mio evrov.

Izračunani indeks dodane vrednosti se je v področju C16, obdelava in predelava lesa, leta 2008 glede na leto 2007 znižal na 91,5, v C31, proizvodnja pohištva, pa indeksno za 98,8. Leta 2008 je **dodana vrednost na zaposlenega** v povprečju znašala v C16, obdelavi in predelavi

lesa, 21.928 evrov (leta 2007 22.570 evrov). V C31, proizvodnja pohištva, pa je leta 2008 znašala 20.065 evrov (leta 2007 18.863 evrov). V lesnopredelovalni panogi kot celoti pa je leta 2008 dodana vrednost na zaposlenega znašala 21.000 evrov. V lesnopredelovalni panogi se je leta 2008 glede na leto 2007 zmanjšala **zaposlenost** za 10,6 %. V C16 se je zaposlenost zmanjšala za 4,9 %, v C31 pa celo za 15,6 %!

Leta 2008 je **vrednost izvoza** za C16 + 31 znašala 577 mio evrov, uvoza pa 240 mio evrov. Glavni izvozni/uvozni trgi ostajajo Italija, Nemčija, Hrvaška in Avstrija. Beležimo zmanjšane vrednosti izvoza (za 12,6 %) in uvoza (za 18,8 %). Glede na prejšnje leto je razvidno, da se je leta 2008 izvoz v absolutni vrednosti bolj zmanjšal kot uvoz, kar pomeni, da se je zmanjšal presežek (suficit) panoge v blagovni menjavi glede na prejšnje leto.

5 METODOLOŠKA POJASNILA

Na Gospodarski zbornici Slovenije za pripravo usmeritvenih podlag že vrsto let spremljamo finančni vidik poslovanja slovenskega gospodarstva, izkazan v nekonsolidiranih in nerevidiranih bilančnih izkazih, ki jih poslovni subjekti vsako leto oddajo AJPES-u - Agenciji za javnopravne storitve. S projektom KAPOS GZS vsako leto pripravimo nabor 42 osnovnih oz. sestavljenih kazalnikov in 25 izračunanih kazalnikov že od leta 1998 v skladu in z upoštevanjem sprememb SRS.

Pri sestavljanju letnega poročila morajo podjetja upoštevati določila ZGD -- Zakona o gospodarskih družbah (Ur. l. RS, št. 42/06, 68/08) na predpisanih poenotenih obrazcih (Ur. l. RS, št. 7/08, 8/09). Podrobnejša pravila o računovodenju in sestavljanju letnega poročila vsebujejo Slovenski računovodski standardi - SRS 2006 (Ur. l. RS, št. 118/05).

Leta 2008 so bile družbe razvrščene po dejavnostih v skladu z **novi Uredbo o standardni klasifikaciji dejavnosti SKD 2008** (Ur. l. RS, 69/07, 17/08). Ta je v skladu z novo Uredbo začela veljati 1. januarja 2008 in v celoti povzema evropsko klasifikacijo dejavnosti NACE Rev. 2.

- Poslovni subjekti so bili za to leto razvrščeni **po novih merilih za razvrstitev družb po**

velikosti, in sicer: (ZGD - 1. 55. člen, Ur. l. RS, 42/06, 68/08):

- **mikrodružba** izpolnjuje dve od naslednjih meril: povprečno število zaposlenih ne presega 10. Čisti prihodki od prodaje ne presegajo 2 mio evrov. Ob koncu leta vrednost aktive ne presega 2 mio evrov,
- **majhna družba** izpolnjuje dve od naslednjih meril: povprečno število zaposlenih ne presega 50. Čisti prihodki od prodaje ne presegajo 7,3 mio evrov. Ob koncu leta vrednost aktive ne presega 3,65 mio evrov,
- **srednja družba** izpolnjuje dve od naslednjih meril: povprečno število zaposlenih ne presega 250. Čisti prihodki od prodaje ne presegajo 29,2 mio evrov. Ob koncu leta vrednost aktive ne presega 14,6 mio evrov,
- **velika družba** ni niti mikro- niti majhna niti srednja družba. V vsakem primeru so velike družbe tiste, ki morajo pripraviti konsolidirano letno poročilo, ter banke in zavarovalnice. Slednje niso vključene.

Glede na letna poročila sta mogoči kakovostna in količinska primerjava ter uporabna analitika poslovanja vseh družb v obliki izbora najpomembnejših izračunanih kazalnikov in kazalnikov na agregatnih ravneh:

- po področjih in podpodročjih dejavnosti SKD,
- regijah ter regijskih gospodarskih zbornicah,
- po organizacijski obliki,
- po velikosti,
- zborničnih združenjih,
- za raven vseh družb skupaj itn.

Tako so v obdelavo KAPOS GZS zajeti vsi gospodarski subjekti, ki so oddali letno poročilo, kar zagotavlja nedvoumne in celovite zbirne podatke na ravni vseh agregacij ter dejstvo, da sta celotna baza in analiza za vse subjekte urejeni metodološko in izvedbeno skrajno korektno in natančno. Za potrebe t. i. analiz benchmarking je tako omogočena in smiselna primerjava z najboljšo vrednostjo posameznega kazalnika v določeni agregaciji.

Zadruga, banke, zavarovalnice, družbe za upravljanje in nekatere druge finančne in investicijske

družbe, ki ne poslujejo po kontnem načrtu za družbe, ne predlagajo podatkov iz letnih poročil za državno statistiko, ker zanje ni primerna predpisana vsebina podatkov iz letnih poročil na poenoteni obrazcih. Prav tako ni podatkov o družbah, ki so v stečajnem ali likvidacijskem postopku.

Izračuni za samostojne podjetnike posameznike zaradi nekaterih metodoloških razlik, zlasti v primeru majhnih s. p., niso povsem primerljivi z letnim poročilom družb in jih v tej analizi navajamo le v manjšem obsegu.

Uspešnost poslovanja posamezne družbe, dejavnosti, regije poleg ustvarjenega dobička kaže še vrsta finančnih kazalnikov, ki dopolnjujejo in kakovostno izboljšujejo povednost samega poslovnega izida, torej dobička ali izgube. Med njimi je gotovo vodilni kazalnik dodana vrednost, ki kaže, koliko vrednosti je posamezna družba, dejavnost ali regija v določenem obdobju »dodala« s svojo dejavnostjo.

Z letom 2006 se s spremembo SRS 2006 - Slovenskih računovodskih standardov (UR. I., št. 118/05) za izračun dodane vrednosti uporabljajo nove pozicije AOP statističnega izkaza poslovnega izida gospodarskih družb.

Dodano vrednost družb izračunamo na naslednji način:

SESTAVA DODANE VREDNOSTI DRUŽB

+	Čisti prihodki od prodaje	+AOP 110
+	Usredstveni lastni proizvod in storitve	+AOP 123
+	Subvencije, dotacije, regresi	+AOP 124
+	Drugi poslovni prihodki	+AOP 125
+/-	Sprememba zalog	+(AOP 121 - AOP 122)
-	Stroški blaga, materiala in storitev	- AOP 128
-	Drugi poslovni odhodki	- AOP 148
	= Bruto dodana vrednost	

V tem izračunu gre za **bruto dodano vrednost**, po katerem se od bruto donosa (seštevka prihodkov in spremembe zalog dokončanih proizvodov) odšteje stroške materiala, blaga in storitev ter druge poslovne odhodke, ne pa tudi odpisov vrednosti (amortizacije in prevredotovanih odhodkov). Iz ustvarjene dodane vrednosti mora posamezna

družba poleg odpisov vrednosti poravnati še stroške dela in davek od dohodka. Da bi lahko ugotovila svoj poslovni izid, mora upoštevati še neto finančne in druge prihodke/odhodke.

DELITEV DODANE VREDNOSTI

	Bruto dodana vrednost	
-	Odpisi vrednosti	- AOP 144
-	Stroški dela	- AOP 139
+/-	Finančni prihodki/odhodki	+(AOP 153 - AOP 166)
+/-	Drugi prihodki/odhodki	+ (AOP 178 - AOP 181)
-	Davek iz dobička	- AOP 184
+/-	Odloženi davki	+/- AOP 185
	= Neto čisti dobiček	

Način izračuna dodane vrednosti v projektu KAPOS GZS je usklajen s Statističnim uradom Republike Slovenije in z Agencijo za javnopravne storitve in evidence. Tako izračunana dodana vrednost pa ne more biti enaka dodani vrednosti za raven Slovenije, kot jo glede na nacionalne račune izračuna Statistični urad, ki dodatno upošteva še dodano vrednost sektorjev države in gospodinjstev.

5.1 Razlaga izbranih finančnih kazalnikov in kazalnikov GZS

Zaposleni (K 7): Število delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače/(deljeno) s številom možnih delovnih ur za koledarsko (poslovno) leto. Število se razlikuje od podatkov mesečne raziskave Statističnega urada zaradi različnega zajema in metodologije. Majhni samostojni podjetniki posamezniki kot nosilci dejavnosti niso vključeni v število zaposlenih.

Dodana vrednost (K 8): Z dodano vrednostjo merimo ustvarjeno vrednost v obdobju. To pomeni, da od donosa (proizvedenih proizvodov oziroma storitev) odštejemo vložke iz drugih poslovnih sistemov (material, blago itn.). V pričujočem izračunu je bruto dodana vrednost, po katerem se od kosmatega donosa (seštevka prihodkov in spremembe zalog dokončanih proizvodov) odšteje stroške blaga, materiala in

storitev ter druge poslovne odhodke (ne pa tudi amortizacije).

Neto čisti dobiček (K 9): Neto čisti dobiček je razlika med ustvarjenim čistim dobičkom in čisto izgubo v posamezni dejavnosti.

Dobiček pred davki, obrestmi in amortizacijo - EBDIT (K 3.2): Dobiček pred davki, obrestmi in amortizacijo je vrsta poslovnega izida, ki se v analizah pogosto uporablja za primerjavo uspešnosti med podjetji z različnimi načini financiranja (ter iz tega izhajajočimi različnimi zneski obresti), različnimi načini amortiziranja sredstev ter različnim davčnim bremenom (pogosto tudi kot posledica različnega načina financiranja in amortiziranja). Amortizacijo se izloča zaradi subjektivnega vpliva posloводства na ta parameter. Tako izračunan kazalec se mnogokrat uporablja kot aproksimacija denarnega toka iz poslovanja (čeprav ni čisto natančna, ker ne upošteva sprememb v obratnem kapitalu).

Finančna neodvisnost (KAZ 1) kaže delež kapitala v sredstvih (oziroma obveznostih do virov sredstev) ali lastniško financiranje sredstev. Praviloma ima podjetje z višjo vrednostjo večje možnosti zadolževanja, vendar le, če zmore iz poslovnega izida plačevati obresti. Financiranje z dolgovi vpliva na finančno tveganje ter donosnost podjetja.

Kratkoročni koeficient (KAZ 2): Primerjava kratkoročnih sredstev ter kratkoročnih obveznosti izraža razmerje med morebitno vnovčitvijo kratkoročnih sredstev ter zapadlostjo kratkoročnih obveznosti. Čeprav se v literaturi pogosto pojavljajo »pravilne« vrednosti kazalnika, ki naj bi bile okoli dva, pa je vrednost kazalnika odvisna od dejavnosti. V dejavnostih, kjer je zaloge mogoče hitro vnovčevati (npr. v trgovini), ima kazalnik lahko tudi nižje vrednosti.

Koeficient zadolženosti (KAZ 7) kaže dolžniško financiranje sredstev podjetja; višji kot je, bolj zadolženo je podjetje. Je komplementaren kazalniku delež kapitala v sredstvih.

Celotna gospodarnost (KAZ 9) izraža relativno razmerje med celotnimi prihodki in celotnimi odhodki. V nasprotju s celotnim dobičkom, ki izraža razliko v absolutnem pomenu, je relativno

število, zato omogoča primerljivost med podjetji, a zgolj v okviru iste panoge.

Dobičkonosnost prodaje (KAZ 10) je eden izmed pokazateljev dobičkonosnost poslovanja podjetja. Izraža razmerje med dobičkom iz poslovanja ter prihodki iz prodaje. V žargonu je pogosto imenovan tudi *profitna marža*. Njegova vrednost je v veliki meri odvisna od panoge, v kateri deluje podjetje. Panoge, kjer se sredstva hitro obračajo, imajo navadno manjšo dobičkonosnost prodaje in obratno. Vpliva na dobičkonosnost sredstev in kapitala.

Dobičkonosnost kapitala, ROE (Return on Equity; KAZ 11) je eden izmed najbolj sumarnih kazalnikov uspešnosti podjetij, primerljiv tudi med panogami. Pomemben je predvsem s stališča lastnikov. Pojasnjuje, kako posloводство uspešno upravlja s premoženjem lastnikov. Dobičkonosnost kapitala je zmnožek treh komponent: dobičkonosnosti celotnih prihodkov, obračanja sredstev ter razmerja med sredstvi in kapitalom, ki izraža finančno tveganje. Kazalnik dobičkonosnost kapitala je odvisen od strukture financiranja. Višja vrednost kazalnika lahko pomeni tudi večjo zadolženost podjetja. Opozoriti velja, da kazalnik kaže dobičkonosnost kapitala po *knjigovodski* vrednosti, napačno razumevanje kazalnika pa je, da delničarji lahko zaslužijo tako donosnost.

Dobičkonosnost sredstev, ROA (Return on Assets KAZ 12) kaže, kako uspešno je posloводство pri upravljanju sredstev. Z drugimi besedami: pove, koliko dobička zasluži podjetje z obstoječimi sredstvi. Višji kot je, boljše je. V primerjavi z dobičkonosnostjo kapitala je kazalnik dobičkonosnost sredstev ustrežnejši pri ocenjevanju uspešnosti delovanja posloводства, ker se v njem v manjši meri odraža vpliv strukture financiranja.

Stroški dela na zaposlenega (KAZ 14) kažejo obremenitev podjetja s celotnimi stroški dela, preračunano na zaposlenega. Razlika med stroški dela in stroški plač kaže na višino dodatnih stroškov dela, ki obremenjujejo podjetje. V računovodskih standardih so **stroški dela** opredeljeni kot: a) bruto plače, b) nadomestila plač v bruto znesku, ki bremenijo podjetje c) dajatve v naravi, darila, nagrade zaposlenim ter zanje plačani ali njim povrnjeni zneski, ki niso v neposredni povezavi

s poslovanjem d) odpravnine e) dajatve, ki se obračunavajo od prej navedenih stroškov dela in bremenijo izplačevalca.

Plače na zaposlenega (KAZ 15): Kazalnik kaže obremenitev podjetja s plačami. Primerljiv je med konkurenti. Zaposlenim kaže višino povprečnih plač v različnih podjetjih, kar pa ne pomeni, da omogoča tudi primerjavo plač za isto delovno mesto.

Dodana vrednost na zaposlenega (KAZ 18): Dodana vrednost na zaposlenega je v primerjavi s kazalnikom dodane vrednosti relativno število in s tem nekoliko primerljivejša med konkurenti - glej tudi razlago pri kazalniku dodana vrednost. Rast dodane vrednosti na zaposlenega se lahko uporablja tudi kot merilo rasti produktivnosti dela.

Delež stroškov dela v odhodkih (KAZ 23): Delež stroškov dela v odhodkih je bistveno odvisen od narave poslovanja ter panoge: v delovno intenzivnih panogah je znaten, v kapitalno intenzivnih pa manjši, saj so tam pomembnejši drugi stroški. Izračunan je kot koeficient med stroški dela in odhodki.

Delež stroškov dela v dodani vrednosti (KAZ 25) pove, kolikšen delež dodane vrednosti ostane lastniku kapitala po plačilu delovne sile. Z drugimi besedami: ta kazalnik kaže obremenitev dodane vrednosti s plačno maso. Izračunan je kot koeficient med stroški dela in dodano vrednostjo. Preostanek kazalnika do 1,00 (100 %) je tako kazalnik akumulativne sposobnosti družbe.

Dejanska davčna stopnja dobička ali efektivna davčna stopnja (KAZ 24): Zaradi številnih davčnih olajšav ter načina izračuna davčnega izkaza se nominalna (leta 2008 22 %) stopnja davka na dobiček lahko zelo razlikuje od dejanske davčne stopnje v posameznih podjetjih. Praviloma je dejanska nižja od nominalne. Dejanska davčna stopnja dobička pokaže, kolikšna je bila obremenjenost podjetja z davkom od dobička v prejšnjem letu.

Delež prodaje na tujih trgih (KAZ 20): Delež prodaje na tujih trgih daje informacijo o izvozni usmerjenosti podjetja. Ob dodatni informaciji, kam podjetje izvažata, ta kazalnik nakazuje tudi na tveganost podjetja glede prodaje ter stabilnosti donosov.

6 ZAKLJUČKI

Slovensko gozdarstvo tudi leta 2008 ni posekalo celotnega možnega poseka, ki ga dovoljujejo gozdnogospodarski načrti. Razlika med realiziranim in možnim etatom je več kot milijon kubičnih metrov. Za majhno realizacijo v zasebnem sektorju so objektivni, pa tudi subjektivni razlogi. Nekateri strokovnjaki menijo, da bi bilo mogoče in potrebno več sekati tudi v državnih gozdovih, kjer pa so omejujoči dejavniki gozdnogospodarski načrti kljub dejstvu, da se v povprečju tudi tod etati povečujejo ob revizijah načrtov.

Po nekaterih ocenah izpad nerealiziranega etata pomeni izpad prihodkov iz naslova lesa od 40 do 50 milijonov evrov. Dodati je treba še izpad delovnih mest in prihodka v lesnopredelovalni industriji.

Leta 2008 je slovensko gozdarstvo, podobno kot celotno gospodarstvo, zabeležilo negativne težnje. Glede na prejšnje leto ugotavljamo:

- zmanjšanje celotnega dobička za 40 %,
- zmanjšanje neto čistega dobička za 65 %,
- povečanje celotne izgube skoraj za 10-krat,
- povečanje prihodkov za 4,8 %,
- povečanje odhodkov za 8,4 %,
- realno zmanjšanje produktivnosti za skoraj 5 %,
- realno povečanje plač za 2 %,
- zaostajanje produktivnosti za rastjo plač za 7,3 %.

V gozdarstvu dodana vrednost na zaposlenega znaša 32.263 evrov, kar je pod povprečjem države (35.275 evrov).

Kazalniki v lesnopredelovalni industriji so še slabši. Zaskrbljujoča je izredno majhna dodana vrednost, ki je bistveno manjša, kot to velja za povprečje države (60 % povprečja države), in kar dvakrat in več manjša kot v sosednji Avstriji, ki velja za lesnoproizvodno napredno državo.

GZS ugotavlja, da Slovenija v tehnologiji vsaj za 15 let zaostaja za najbolj razvitimi državami. Za lesno panogo bi utegnil biti ta zaostanek še večji.

Ne moremo niti mimo zmanjšanja zaposlenih iz 19.009 leta 2007 na 16.997 zaposlenih leta 2008.

Sterle, J.: Poslovanje gozdarskih družb v letu 2008

Tako se je zgodila v tej panogi 'mini Mura', ki pa je ni nihče opazil ali poskušal sanirati.

Leta 2008 je lesnoproizvodna panoga poslovala z neto izgubo v višini 6,3 mio evrov. Izguba sta imeli primarna predelava in pohištvena industrija.

Tudi podatek, da bi ob zvišanju minimalne plače, kot zahtevajo sindikati, brez dela ostalo še nekaj tisoč delavcev v lesni industriji, je izjemno zaskrbljujoč.

7 LITERATURA IN VIRI

- KAPOS - Kazalniki poslovanja GZS, na osnovi podatkov AJPES
Informacija o poslovanju gospodarskih družb RS v letu 2008, AJPES maj 2009
Informacija o poslovanju samostojnih podjetnikov posameznikov v RS v letu 2008, AJPES maj 2009
IKS, revija za računovodstvo in finance, Zveza

računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije; različne številke

KAVČIČ, S., SLAPNIČAR, S.: Kazalniki poslovanja GZS za majhne samostojne podjetnike, ekspertiza Inštituta za računovodstvo in revizijo Ekonomske fakultete v Ljubljani, januar 2004

Slovenski računovodski standardi (UR. l., št. 118/05).
ODAR, M.: Računovodsko poročanje za leto 2006. IKS (1-2) 2007

Poročilo Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih za leto 2008 (Ljubljana, februar 1008)

Opomba: Gradivo je pripravljeno na temelju podatkov in izračunov projekta **Kazalniki poslovanja GZS 2009**, katerih vir je AJPES - podatkovna baza letnih poročil gospodarskih družb. V okviru projekta Kazalniki poslovanja GZS za leto 2008 je podatke obdelal Center za informacijski sistem GZS.